

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
 Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
 Helyben előfizethető: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedésében
 Egyes szám ára 5 kr. o. e.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyilttér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen napenként
 egész nagy 1 ven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. e.
 kilencz óra 9 „ „ „
 félére 6 „ „ „
 évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“
 szerkesztősége.

A hazai kézmű-ipar érdekében.

— A nemzetgazdaság rendszerei különbözők, de abban valamennyi rendszerhivei egyetértenek, hogy az állam-kormányoknak, mint ilyennek kötelessége mindazon akadályokat elhárítani, melyek a közgazdaságot bármelyik ágának okszerű, párhuzamos fejlődését gátolhatják, s a közbizonyosodás szempontjából szükséges lendületet szüntegy lehetetlenné tehetik; ha e momentum figyelembe vétele valamely culturállamban szükséges, nálunk elődázhatatlan kötelesség, az ipar előmenetelének nélkülözhetetlen életfeltétele.

Magyarországon a gyár- és kézműipar még korántsem emelkedett a szabad verseny azon fokára, melyen a külföld hatalmasabb, fejlettebb erővel kielégítő sikerrel mérkőzhetné meg; már ez egy oknál fogva is szükségli iparunk az állam kiváló gondosságát. Másfelől hazánknak a multból akarva nem akarva átörökölt államterhei, a nemzetgazdasági és polgárosultsági tekintetek és érdekek által parancsolt tömérdek beruházások, — a kor uralkodó irányát követve kényserített nem gyümölcsöző kiadások, országos közkormányzatunk modern berendezése stb. oly fokozatosan emelik az állami költségeket, hogy a jövedelmezés minden tényezőit híz szemekkel kell felkeresni, s a becsületes vagyonszerzés egyetlen kulforrásat is meg nem nyitni jövőnk elleni bűn lenne.

Nagyobb tökélyre fejlett iparáll az állam teendője külpiacon nyitni a felhalmozódott gyártmányoknak ott, hol egyesek, társulatok e részbeni törekvése legyőzhetetlen akadályokra talál; de a hol a gyár- vagy kézműipar még gyakran találkozik a kezdet nehézségeivel, hol sok ágában még közel áll a középszerűség határaihoz, — hol a töke is hiányzik s a társulási szellem is még csak gyermekéveit éli: ott az állam kormányának egyetlen módját sem szabad a hazai ipartól megvonni, mely szemmel láthatólag képes lehet annak megizmosodását elősegíteni.

Korunkban a kereskedés és iparral foglalkozó polgárok nagy tömege képezi az állam erőinek jó részét, ép ezért a terhek súlya is reá nehezedik vállaira; innen van, hogy a polgárság vagyonszerzése a vivum aerrarium életérdeke, s ennek emelésére úgy szólva minden követ meg kell mozdítani. A delegatiók tárgyalásából arról győződünk meg, hogy a Skene-monopolium lejáró félben van, s így ismét tér nyílik arra, hogy a magyar államkormány a hazai ipariránti kötelezettségét teljesítse, ezuttal egész figyelmét erre fordítsa; ez által többet könnyíthet az állam terhein is, mint egyes tételek minotiosus leszállításával; mert kereset-módot nyújtva valamely kézmű iparágban, a polgárok ezreit tesszük képessékké a sokasodó s le alig szállítható közadók elviselésére, az állam tehát midőn itt ad, veszi is egyszersmind.

Szabadjon a kézműipar támogatásának szükségét illetőleg egy példát ép Kolozsvárról felhoznunk. Nálunk a cipészek, eszmadiaik nem havak, de évek óta keresethányba szenvednek; családjukat tartani kell, az állami, községi terheket le kell róni, különben ott a végrehajtás; a kereselőt, a megbízót várni kell s vajmi gyakran hiába várják; így olyan gazdák, kik évek előtt vagyonosok voltak, ma szegényül tengenek, mert a

passivum nyakára nőtt az activumnak, s a raktárak elvonták a dolgozókat nagy részét szokott mestereiktől.

A dolgok ily állapotában támadt Frölich Vilmos polgártársunk agyában azon eszme, hogy a katonai felszerelések egy részét, például pár száz-ezer bakkanos, csizma elkészítését a kormánytól átvállalja. Ez valódi áldás lenne Kolozsvár említett iparos osztályára, nemcsak, az egész Erdély enemű iparára. Mert a fővállalkozó társulatot alakíthatna több erdélyrészi városra kiterjedő; akkor bátran jót állhatna a felvállalt cikkeknek jól elkészítéséről, pontos beszolgáltatásáról. Az erdélyi magyar, német, román cipész, eszmadia sokkal ügyesebb, mintsem az állam kárát vallaná annak, ha a hadi felszerelvény egy részét itt velők készíteneti; az is tudja van, hogy a gyári munka soha se állja ki az effélékben a versenyt a jó kézi munkával, már pedig cipő, csizma fajtánál a tartósság az egyik fő require; az állam tehát itt kétszeresen nyerne: jobb cikkekkel kapna s szintegy életet öntene a kézműipar azon ágába, mely manálunk pang s ezer és ezer polgárt úgy szólva elszegényíti; e polgártársunk ügyességétől és pontosságától függene azután állandóan nyitva tartani ez állami forrás számukra, másfelől szerzeményüket ez iparág emelésére fordítani s így hazánkat e téren is előbbre vinni.

Nézetünk szerint az államnak, sehogysém áll érdekében, ilyeszerű felszerelvények készíttetésénél oda hatni, hogy néhány egyén, ezek rovására milliókat halmozzon össze, hanem az, hogy maga idejében jó cikkekkel kapjon, s egész polgári osztályt hasznosan foglalkoztasson; ezért reméljük, hogy Frölich a kolozsvári vállalkozó se kopogtat hasztalanul a kormány ajtaján, s hogy Budapesten is tekintettel lesznek az erdélyi kézműipar pangására, melynek ez uton igazán hathatós támaszt nyujtana államférfiaink bölcsessége.

Mi távolabb esünk a világforgalom központjától, iparunknak is több a szüksége az istápolásra, a tökeszerzés nehezebb, a társulási szoklatnabb, mint csak például Budapesten is; ezért kormányunk figyelmébe ajánlunk minden olyan vállalatot, melynek célja az erdélyrészi iparos erőket együvé fogni: ezreknek foglalkozást nyujtani, s így közvetve az állampolgárok adóképeségét is erősíteni.

Mi Frölich Vilmos polgártársunk eszméjét üdvösnék tartjuk s megvagyunk győződve, hogy kitartással annak megtestesülése sem marad el, s hogy támogatást találand ott, hol az erdélyi kézműipar egyik pangó ága érdekében fog bezörgetni.

Katholikus ügyek.

Midőn e lapok t. szerkesztője szives volt tért nyitani, hogy becses lapjában katolikus ügyekről szólhassunk, azok világi vonatkozásu kérdéseit megvitathassuk, hitfeleinket saját ügyeik állásával megismertethessük: több oldalról, s tán épen a katolikusok tömörülését, önügyeik és érdekeik körüli sorakozását kanecsal szemmel tekintők részéről áll liberális frasisokba burkolt gyanúsító megtámodásokkal találkozánk. Mintegy kérdésül veték fel, mit akarnak a katolikusok? tán a többi felekezetek ellen akarnak szövetkezni, vagy Szent István országát jezsuita államhá akarják alakítani? avagy tán épen Rómába akarják vinni, s oly célokra törekednek, melyek állami létünk alapfeltételeivel ellenkeznek. Mind ezt a gyanúsító sem hitték; hanem így kelle szólaniok, hogy elpalástolhassák azt, a mit valóban éreztek, de kimondani nem akartak.

Mind addig, míg a kath. autonomia létre nem jön, ugyszólva nincs katolikus ügy, nincs az államban kath. kérdés; azt a mit ilyennek nevezhetnénk, az állam és annak közegei intézik. Ma még a katolikusok egyenjogúságának ügye szétbomlott kévekalásait mindenki bátran tépászhatja; oly kis körre szorult,

hogy azt a főpapok s egyháziak a templomban elvégezhetik.

Ezen állapot igen sok embernek tetszik. Azt mondják ezen változtatni sem kell, de nem tetszik ám nekünk katolikusoknak. Ép ezért akarunk a fennálló abnormis állapotot változtatni.

Mi nem akarunk továbbra is pártfogolt vallás lenni.

Az állam rendszerével egybe nem férő kiváltságokat nem követelünk — de megköveteljük azt, hogy: szünjön meg az állam bennünket gyámkodása alatt tartani, — engedjen saját lábunkon járni; az őt megillető főfelügyeleti jogon kívül belügyeinkbe ne elegyedjék, s miután a törvények kimondott jogegyenlőség alapján minden felekezet teljes önkormányzati joggal bír, az eddig uralkodó szereppel felruházott kath. vallás se legyen gyámoltalanságra, kiskoruságra kárhozzatva.

Önkormányzati jogunkat követeljük az államban, s az állammal szemben, a törvények és sok százados történeti jogaink nevében, ez oly jog, a melyet részünkre ép az államtörvények s a haza java, jövőjének létfontétele biztosítanak.

A keresztény kath. anyaszentegyház legelső bölcsőjénél már nyomára találunk annak, hogy a világi hívek az egyházi ügyek intézésére befolytak.

A magyar anyaszentegyházba is ájtott ezen gyakorlat Szent Istvántól kezdve. Állami életünk a kath. vallással oly annyira egybe volt forrva, oly szoros és viszonyos volt a kettő közt a benső kapcsolat, hogy a legszigorubb jogtörténész éles beható elemzése se tudja kideríteni, ha vajjon országgyűléseink hosszas időközön át zsinatok voltak-e, vagy közjogiakkal foglalkozó országgyűlések.

Erdély elválása után törvényekbe foglalva látjuk azt, hogy mindnégy bevett vallás Erdélyben a maga egyházi és iskolai ügyeit pertractalhassa; in minoribus t. i. az egyházi rendet illető ügyekben a papok hozhattak határozatokat, de azokat is csak a generalis gyűlés befolyásával érvényesíthették; a hallgatók, a patronusok és külső rendek az egyháziakkal együtt generalis gyűléseket tartottak, s az egész statusra kötelező törvényeket hoztak.

Ezen jogot az erdélyi katolikusok is folytonosan gyakorolták. Statusgyűléseket tartottak, s az egyházmegyét kormányozták.

Minden kétségen felül áll, hogy a híveknek ezen gyűlésekben való kölcsönös érintkezéséből, valamint az egyházi és iskolai ügyek tárgyalásából eredt érdekeltsége és buzgósága tartotta fenn Erdélyben a kath. egyházat azon időben, midőn a katolikusok a vallási jogegyenlőséget biztosító törvények daczára elnyomattak s püspökük sem volt. A vicariusok gyakran szük hatáskörre szorítva, csak is a világiak tartották fenn a papok és hívek között a fegyelmet; ezek védtek országgyűléseken és azokon kívül a vallást, a kath. anyaszentegyház fennmaradását, és ily uton a világiak az egyháziakkal együtt a hívek erkölcsiségét előmozdították.

Ilyen gyűléseket tartott a kath. status a fejedelmi korszakban majd minden évben 1690. és 1691-n midőn Erdély a magyar királysággal viszont egyesült s az országos accordák köttettek, a kath. statusgyűlés egy év alatt többször is tartott. Azután az 1716. 1717. 1720. 1721. 1739. 1740. 1741. 1747. 1750. 1751. 1760 dik években tartott status-

gyűlések birnak nagy jelentőséggel nem csak azért, mivel a megürült püspöki széket betöltésére a kijelölési választást gyakorolták, hanem azért is, mivel a püspöki megye czélszerűbb berendezését, az egyházi intézmények, iskolák helyreállítását elintézték.

Tagjai voltak e statusgyűléseknek: a megyés püspök, a káptalan, esperesek, szerzetes házak főnökei, a gubernium, a k. tábla kath. fiai, az országgyűlési kath. kir. hivatalosok, a kegyurak, egyházigondnokok s a törvényhatóságok kath. főtisztjei.

1767-ben a szebeni árvaház megalapítatván, ennek kezelésével a gubernium kath. tagjai bizattak meg. Így alakult a gubernium kebelében az ugynevezett kath. bizottság, mely kezdetben az árvaházat gondozta, de később a kath. status ügyeit is magához ragadta, s minden a status hatáskörébe tartozott ügyek elintézését kezéhez vette. Ez azonban törvényes állapotnak soha el nem ismertett. A katolikusok sérelemnek tartották azt, hogy statusgyűléseik teendői a gubernium mellett alakult kath. bizottságra ruháztattak, s önkormányzati jogaiktól megfosztattak; ugyanazért 1791-ben ebbéli sérelmök akkép nyert orvoslást, hogy az országgyűlés törvényjavaslatot terjesztett fel szentesítés végett, mely szerint a kath. status ország törvénye által biztosított jogaiba visszahelyezendő; a király azonban azt válaszolá, hogy új törvényre nincs szükség; az autonomia minden felekezetre törvény által már biztosítva lévén, semmi akadály fenn nem forog, hogy azon jogokat a katolikusok is élvezhessék.

Erdélynek ez idő óta ritkán voltak országgyűlései, 1811. 1834. 1841-ben a statusgyűlés azzal pótoltatott, hogy a püspök az országgyűlési kath. követeket, és k. hivatalosokat egybehívta, s azokkal a statust érdeklő kiválóbb ügyekről értekezett; de rendszeres statusgyűlés nem tartott 1848-ig, midőn a gyökeresen megváltozott viszonyokhoz képest a régebbi feudalis rendszer letűnével a kath. statusgyűlés is demokratikus alapra fektetve szerveztetett és megtartott.

Az absolutismus idejében ismét siri csend lett 1866-ig, midőn az unio érvényére utaló országgyűlés folyama alatt mostani püspök ő nagymiska kath. statusgyűlést tartván, ebben az 1848-ki tervezet utjában átvizsgálatott, megállapítatott, és felírás intéztetett az apostoli királyhoz, hogy a kath. statusgyűlést jogaiba visszahelyezni méltóztassék. Ő felsége eleget tett e kérésnek. Ezen alapon hivatott egybe Gyula-fehérvárra 1868. február 9-re a kath. statusgyűlés.

Ezen statusgyűlésnek feladata az lett volna, hogy mindenek előtt a kath. bizottság helyébe az igazgató tanácsot a maga kebeléből megválasztván, ezt beállítsa, s utasítással lássa el, miszerint ez a status vagyont a kormány kezelése alól átvegye és a statusgyűlésnek tartozó felelősséggel kezelje.

A statusgyűlés azonban ezen különös feladatát megoldani, a szétágazó nézetek miatt nem tudta. A szervezeti munkát, felelti vitakozások az egyházi rendet a világi renddel meghasonlósba hozták: némely elvi kérdések felett kiegyezni nem tudtak, s szétoszlottak anélkül, hogy óhajtott eredményre jutottak volna.

Most püspök ő nagymiska a statusgyűlést f. év május hó elejére az ügyek tovább folyta-

tására újból össze hívta. Nincs okunk kételkedni a fölött, hogy ez jó eredményre vezetend — megmondjuk miért. Z.

Legujabb táviratok.

Bécs, apr. 15. A Skeneféle szerződés megvizsgálására kiküldött enquete előadója, Hirsch osztálytanácsos befejezte jelentését. Ebben a szerződés felmondása indítványozatik, és pozitív javaslat tételük az eddigi helyét elfoglalandó új rendszer tekintetében. A jelentés csütörtökön terjesztetik a bizottság elé, mely azután érdemlegesen fog határozni fölötté.

A magyar delegáció tengerészeti bizottsága hitelesítő a betérjelt jelentést. A pénzügyi bizottságban is felolvastatták Prileszky jelentése. A bizottság a pénzügyministerium budgetet tárgyalá. Az összes törles 35,762 frtra megy; az 1873-diki drágasági pótlék 57,243 frttal megszárvastatt.

Páris, april 14. Gr. Remusat kiadta válaszfóhoz intézett iratát. Ezeket mondja benne: Minden időben és minden kormány alatt azon szabadságot szerettem leginkább, mely a törvények uralmára, és nem az örökös forradalmakra támaszkodik. Én soha sem tarték más kormányt tartósnak mint azt, a mely mérsékelt és erejét az ország bizalmából meríti. Emlékeztet Thierssel való barátságára és ennek politikájára, mely a békét kiint és a rendet benn helyreállítja, a pénzügyeket megjavítja, és a köztársaságból állandó és megnyugtató kormányt teremtett. A nemzetgyűlés által hozott törvényeknek nincs más céljuk, mint a köztársaság kormányát szervezni és azt helyes intézmények által megszilárdítani.

Belgrád, apr. 15. A „Jedinstwo“ kiemeli az új kabinet mérsékelt érületét, és a pesti lapokkal szemben azt hangsúlyozza, hogy Austria-Magyarországgal annál inkább fenn kell tartani a barátságos viszonyokat, mivel Szerbiát soknemű viszonyai a nagy szomszéd birodalommal napontai érintkezésbe hozzák.

Szent-Pétervár, apr. 15. Chivai tudósítások szerint a chivai khán több rokonát, kik tanácsosai voltak, elzáratt és kivégeztetett, és a fogva volt oroszokat elküldé az orenburgi hadsapatokhoz.

New-York, apr. 15. A Porto-Ricoban levő csapatok az önálló köztársaság javára fölláadtak. A mexicói congressus ismét megnyitott. Az üzenet szerencsét kíván a nemzetnek ama lépéshez, melynek folytán a viszonyok Franciaországgal újra felvételnek.

Washington, april 14. Grant elnök felszólítja Sherman tábornokot: adjon ki rendeleteket, hogy a modok-indiánok oly mervben büntetessenek meg, a mint az általuk elkövetett bűntények nagysága igényli. Az elnök azok kiirtását egészen jogos ténynek tartaná.

Szt-Pétervár, april 14. A közigazgatás magasabb köreibben nagy változásokat várnak. Milutin tábornok lemondása el fog fogadtatni.

Törvényhatósági élet.

Csikmegye 1873 april 1-én.

(Vége.)

Azonban alispán ur ez indítványt ép a leggyengébb oldalról igyekező leginkább védeni, ép úgy, mint ezt az indítvány szerzője tevő, megfellekkelt arról, hogy leginkább a szentfereczendi szerzetesek javairól van szó. Már pedig ezek eltörlésével, javaikkal elkobzásával nem csak hogy semmit sem nyerne az állam, mint azt igen helyesen megjegyezte a t. ügyvéd ur hogy abból semmi sem jutna az adó leszállítására, sőt az ez uton még emelkednék.

Ezt az indítvány védő, mint katolikus ember, s még inkább mint oly lérfu, kit a közvélemény alispáni méltóságra méltatott, tudnia kellene. Tudnia kellene ugyanis:

1) azt, hogy a szerzetesek által vezetett iskolák ma a népek és államnak egyetlen fillérjébe sem kerülnek, míg az állam által az általok vezetett iskolák helyébe állítandó elemi iskolák — tekintve azoknak létrehozási és beruházási költségeitől — legkevesebb évenként 5000 frjába belekerülnének az államnak egyenkint. Itt tehát adóleszállításról szó sem lehet.

Tudnia kellene 2) azt is, hogy ha van is egy két zárda, melynek hasonló szép kúna- és bennvalója van, miat pl. az itteni zárdának, de bizony a legnagyobb rész könyvfüllérekkel tartja fenn zárdáját és iskoláját.

E javaknak elkobzása tehát megint nem hozna valami nagyon kövér falatot, vagy a mint a t. alispán urnak magát kifejezni tett — valami nagyon szép összegecskét az állam konyhájára.

A mely elvet a magán jog szentségéről ez alkalommal felállított a t. alispán ur, azt megköszönjük, de nem élünk vele, bennünket kiméljen meg hasonló axiomák hirdetésétől.

Egyébiránt, ha az indítvány elfogadása nem

sikerült, daczára, hogy a gyűlésen alig egy ötöd része volt jelen a bizottsági tagoknak, s azok is majdnem kivétel nélkül az indítványozóval s alispán ural rokonérzelműek valának, annak — viaszgatalják magukat — sem indítványozó, sem a t. alispán ur nem okai.

Önökön nem mult semmi. Önök mindent megtettek a legszentebb szándék(?) hazafiúi(?) érzelem sugallta céljának elérése és keresztül vitelére! Hanem igenis mindennek ama néhány becsületes székely atyafi az oka, a kik történetesen még ott maradtak volt e napra, hogy midőn önök fejre esettokoskodásaitk hallják, mosolyogva rázzák fejüket, s ez által megmutassák önöknek mennyivel tisztábban itélnék és éreznek az „enyém és tiedről“, mint önök, mennyivel jobban ismerik a helyzetet, mint önök.

Ök daczára az alispán ur „inretegéseinek“ ülve maradtak, s ez által a tiszta katolikus Csik-tól elhárították egy oly tény végrehajtását, mely örökös szegényfolt maradt volna Csik derék katolikuskaira.

Igazán, e derék székelyek megérdemelnék, hogy egyenkint megemlítettessenek e helyen. Ezt azonban jegyzőkönyv hiányában ez alkalommal nem tehetem, mint melynek kiadását a t. alispán ur a helybeli zárdafőnök többszörös kérése után is mind ez ideig megtagadta. Azonban ez nem akadályoz, hogy egy következő cikkekben meg ne tegyem, valamint azon alispáni hivatalserg nevét is, kik ez indítványra szavaztak fel ne soroljam.

Hogy ez indítványnak egy másik módosítása elfogadtatott, annak ne nagyon örvendjenek, mert ez csak is az önök által szándékosan támasztott zaj- és eszmezavarban történhetett meg, melyben ama becsületes székelyeknek teljes lehetetlen volt magukat tájékoztatni s a feltett kérdéssel tisztába jönni, különben legyenek meggyőződve, hogy másodikk kudarczuk még nagyobb lett volna az elsőnél.

Ime közlöm e tényt úgy, a mint valóban történt — szárazon. Közlöm pedig azért, hogy lássa a világ, minő indokok vezeték ellencinket, minő indokokból támadtatunk meg legszentebb s elvülhetlenebb jogainkban; közlöm azért, hogy lássák katolikus hitrokonaink, lássák s ebredjenek fel már egyszer, s tömörüljenek s alkossanak egy erős phalanxot, mely előtt hasonló indokok s ugallta törekvések és támadások elnémuljanak; közlöm főképen azért, hogy azok, kiket érdekel s kik tehetnek is ez ügyben valamit, lássák át, mennyire veszélyes kath. autonómiaink égető kérdését napról napra elodábozoi engedni.

Az árnak kezdetben ellenállani nem nehéz, de ha egyszer áttörte a gátat, nincs hatalom mely azt visszatartsa. Videant Consules! L...i.

Vasuti kamatbiztosítás.

A kö lekedésügyi miniszter a kamatbiztosítás mellett engedélyezett vasutaknál új beruházások eszközölése szempontjából szükséges tőkeszaporítás és ezen tőke kamatának biztosítása tárgyában a képvis. ház egyik legutóbbi ülésében törvényjavaslatot terjesztett elő, melyet a következőkben van alkalmunk felhívni:

1 §. A ministerium felhatalmazatik, hogy azon vasutállatoknak, melyek a magyar állam részéről jövedelmi biztosítást élveznek, új beruházásokra tőkékük szaporítását engedélyezhesse, s ezen szaporított tőkének 5% kamaltját, valamint törlesztési hányadát a következő feltételek alatt olvkép biztosíthassa, hogy azon esetben, ha az illető vasut tiszta jövedelme az eredetileg biztosított tiszta jövedelmet, valamint az új beruházások céljából beszerzett tőke kamatának s törlesztési hányadának fedezésére szükséges összeget el nem érné, az állam a hiányt pótolni fogja.

A feltételek, a melyek mellett ezen tőkészaporítás megengedhető, a következők:

a) az új beruházásokra, különösen forgalmi eszközök beszerzésére szükséges tőke összege a társulatok felterjesztési alapján a ministerium által esetről esetre megállapítandó, s a kijelölt célra lendő felhasználása ellenőrzendő; a társulatok pedig kötelezendők, hogy forgalmi eszközeiket folyton oly karban tartsak, miszerint rendkívüli esetek kivételével a javítás alatt és egy használaton kívül álló állomány; mozdonyoknál az összes létszámnak 25%-át, kocsioknál pedig 15%-át meg ne haladja, helytelen kezeléskből eredt meghaladás esetén jogában áll an a kormányának az e miatt előállott többletköltség folytán az üzleti számlába felvett tételeket egyszerűen törölni;

b) igaz, hogy az angol kormány a khivaiak számára néhány ezer jó fegyvert szállított; az eddigi tapasztalások azonban azon eredményre vezeték, hogy a kázkalpokok, tudvalevőleg a khán legjobb lövészei, nem képesek e fegyverekkel egy sereg varjn közül egyet is lelőni, ha csak az magától nem áll meg. A jó fegyverek is keveset fognak tehát használni a khivaiaknak; még kevésbé kell az oroszoknak félniök a khivai ágyuktól. Ezen ágyuk mindössze arra használtattak eddig, hogy megnyert csaták győzelmét hirdessék, s mint Basiner meséli uttleírásában, a golyók soha sem jutnak el az ellenség közelébe. Mint ő állítja, ezt az ottani tüzérség

e) az illető társulatok kötelesek az állam részéről kiszolgáltatott előlegek s kamataik törlesztésére az eredetileg biztosított jövedelmen felül beveendő túljövedelem azon fele részét fordítani, melyet engedélyokmányaik értelmében az eredetileg engedélyezett kamatbiztosítás czimén kiszolgáltatott előlegek s kamataik törlesztésére fordítani nem kötelesek.

2 §. A kormány a fentebbi módzatok mellett esetről-esetre engedélyezhető alapítószaporítás azonban összeségében az elsőrendű pályáknál mértfoldenkint 50,000 frtot, a másodrendűeknél pedig 25,000 frtot meg nem haladhat, s ha valamely vasut ezen összegek erejéig már szaporítván alapítókéjét, annak újabb szaporítására szorulna, akkor a törvényhozásnak külön intézkedése lesz kikérendő.

3 §. Ezen törvény kihirdetése napján életbe lép, s végrehajtásával a közmunka- és közlekedésügyi és a pénzügyministernek bizatnak meg.

Budapesten, 1873 évi mártius hó 20-án.

Tisza Lajos, s. k.

A khivai expeditió.

A khivai expeditióban, mint orosz lapok jelentik, csak három hadosztály fog résztvenni. Ezek közül az orenburgi, mely már Embánál összpontosítva van, mindenesetre az utjurti síkság felé fogja venni útját, mely Orenburgtól 600 verst távolságra a Tsagan folyó mentében fekszik. E folyóból öthatal napra való vízzel fogja magát ellátni, a mennyiben az agyagos pusztákon csak öt napi járásnnyira található ismét víz, mely némileg ivásra alkalmas. Itt van ugyanis a ktsah-kuliki kut. Azaz ut, mely e kut felé vezet, aránylag még a legjobb, s ezt választotta Danilovszky Gergely ezredes is 1842-ben, ki tudvalevőleg az első és egyetlen szerződést kötötte Khiva és Oroszország között, mely azonban egyik fél részéről sem tartott valami nagy tekintetben. Innen két napi távolságnnyira van az Aral-tó nyugati partja, úgy, hogy vízhiánytól már nem igen kell tartani; ha a hadosztály folytonosan az Urstjur mentében halad. E tótól mindössze 20 nap alatt érhető el az első khivai város, melynek neve: Kuna-ait Urgends; hol az orenburgi hadosztály az Atrak völgyön keresztül délről jövő másik hadosztályal fog egyesülni.

E második hadosztálynak előreláthatólag kemény dolga lesz a Teké nevű erős turkoman törzsszel, mely Khivával szövetségben él, minthogy itt lelik fel az általuk Porziából rabolt jószágok fogyasztási piacukat. E hadosztály tehát, úgy látszik, az asztrahan-khivai uton fog haladni, melynek közepén az Amu Darja tó kiszáradt medre létezik. E meder Urgundit vezet; viz azonban gyéren található ez u on. A harmadik turkestani működő hadosztály előt a Syr Darjától kezdve több ut kina-kozik Khiváig; egy meglehetősen egyenes a Kis-Kuna pusz aságon keresztül az Aral tó közelében; és egy másik, bár nem ily rövid, de sokkal kényelmesebb, Kasalinskótól a Syr-Darja mentében Perovszkig és innen a száraz Djany-Darja mentében a khivai határokig.

A határokig vezető ut mind a három hadosztályra nézve az egész expeditio legnehezebb részét képezi. A khán hadereje nagyon jelentékeny. A „Wojenn Spornib“ azon hire, hogy az csak 1000 főnyi rendes katonasággal rendelkezik, mindenesetre nem betű szerint értendő; mert Chivában is léteznek szervezett ezredek, melyek 1000 főből állanak s egy ugynevezett myngbaschis vezérlete alatt állanak. A főkérdés azonban az, miképen vannak szervezve ezen ezredek? E kérdésre feleletül azt nyertjük, hogy a lovasság fele épen semmi fegyverrel sem rendelkezik, másik felének fegyverze pedig nem sokat ér. E fegyverzet mindössze egy kézből vagy kardból áll, s alig egy tized része van pisztolyal ellátva. E pisztolyoknak pedig igen sajtáságos alkutak van; hosszú csővel vannak ellátva, melynek végére egy vasvilla van alkalmazva. E villára kell a pisztolyt fektetni, ha elsűtni akarjuk.

Az új szerkezetű fegyverzárak helyett még a régi ugynevezett kakas van alkalmazva e fegyvereken, melynek egyik nyílásába kanócz van dugva. Nem csoda tehát, ha ily körülmények közt körülbelül kétharmada a lövészeknek sül el: így el kell hinnünk az utasok azon állítását, hogy minden sikerült lövés nagy örömet okoz a khivaiaknak, mit az által nyilvánítanak, hogy a sorból kiugratva nagy kör futtatnak be lovaikkal, mi közben puskájukat lovuk nyakára, vagy saját vállukra függesztik. De nagyon gyakran megtörténik az is, hogy a bátor lövész a lövés után leesik lováról.

Az igaz, hogy az angol kormány a khivaiak számára néhány ezer jó fegyvert szállított; az eddigi tapasztalások azonban azon eredményre vezeték, hogy a kázkalpokok, tudvalevőleg a khán legjobb lövészei, nem képesek e fegyverekkel egy sereg varjn közül egyet is lelőni, ha csak az magától nem áll meg. A jó fegyverek is keveset fognak tehát használni a khivaiaknak; még kevésbé kell az oroszoknak félniök a khivai ágyuktól. Ezen ágyuk mindössze arra használtattak eddig, hogy megnyert csaták győzelmét hirdessék, s mint Basiner meséli uttleírásában, a golyók soha sem jutnak el az ellenség közelébe. Mint ő állítja, ezt az ottani tüzérség

főnöke, egy orosz szökött közkatonára mesélte neki, kit Oroszországban még most is köröztetnek lopás miatt.

Ennek megfelelő lehet a khivaiak egész hadjárat módora. A középázsiai népek egész hősiessége abban áll, — ezt tapasztalták az oroszok is az általuk legyőzött törzseknél — hogy a gyengébb vagy készületlen ellenséget, vagy ellenséges falvakat az éj homályában megrohanják és kifosztják, míg egy jól fegyverzett ellenség elé nem igen mennek kiállani. Ha meg is támadják, ezzel csak azt akarják megtudni, vajjon fél-e az ellenség s akkor azután ez a jelző, szaladj! Ezek szerint, úgy látszik, az oroszok nem igen nagy nehézségekkel lesznek kénytelenek megküzdeni, ha egyszer Khiva határait átlépték.

Idő közben Taschkendből is érdekes hírek érkeztek Yakub-bég elnyomulásáról, kinek ügyei reá nézve kedvezőleg látszanak fordulni. Miután Oroszország részéről a béke iránt biztosított, mult évi június 20-án részére a turkesztani főkörmányzó által felajánlott kereskedelmi szerződést elfogadta, elhatározta magát, hogy az urumtis dunganok ellen döntő csapást fog mérni, kik a khivaiakkal ellene szövöttek. E célból nem megvetendő sereget küldött fiának vezérlete alatt Urumsiba. — A dunganok legnagyobb zavarba jöttek; szövetségeseik a khivaiak részéről majd annyit kelle eltűnniök, mint Yakub-bég emberei részéről, s e mellett egyenlenség ütött ki táborukba, a mennyiben a dunganok nem megvetendő része a fáradozások és nélkülözések által kényserítve, Yakub-béggel kezdetek egy huron pendülni. Számos család elhagyta Manast és Urumsit, hogy Kuldiában keressek menedéket.

A legutóbbi hírek szerint Yakub-bég fia nemcsak Urumsit foglalta el, hanem a dunganok valamennyi városait. Manas egyedüli város, mely eddig még nem adta meg magát, szintén el fog esni.

Ha e mellé még Khami is el fog esni, a bég a barkuti khivaiakkal jönne közvetlen érintkezésbe; s ez által legyőzöttenek azon törzsek is, melyek eddig oly nagy sikerrel harczoltak Yakub-bég ellen.

Külföldi hírek.

Róma, apr. 12. Koholmányok nyilvánítatik azon hir, mintha Olaszország és Ausztria közt a consularis egyezmény iránt tárgyalások folyának; csak az olasz értékpapiroknak a bécsi börzén való szerzőkéseléséről van szó. A „Voce della Verita“ szerint a pápa tartosan javuló; ma a biborakokat fogadja és több levelet írt.

Konstantinápoly, apr. 12. A oszári kincsrárból a bécsi közkiállításra szánt tárgyak husz ládaba berakva a Dunán tegnap indittatik utnak Bécsbe.

Szentpétervár, apr. 13. Jól értesült hallomás szerint teljesen alaptalan a varsói levelek által elterjesztett azon hir, mintha a török szultán-kozákok hajdani főparancsnokaink egyikike, ki jelenleg Kieffben él, névszerint Czaiukowski, a császárhoz feliratot intézett volna, melyben a császárt a lengyelek feltétlen meghódolásáról biztosítja, és az összes szlávok legfőbb urának elismeri, s mintha ez alkalomból Dondukoff-Gorsakoff főkörmányzó a kormányzása alatti keuletben lakó lengyel nemességet ezen felirat aláírására szólította volna fel.

Madridban, 10-én a nagycsütörtökön szokásos vallási szertartások teljes rendben mentek végbe. Nagy tömegek látogatták a templomokat, a helyőrségi csapatok is századoként jelen lévén.

Egy II-én egész napon és éjen át tartott ütközet után Puycedra védőinek sikerült a Saballs alatti carlisták támadását visszaverni. Cabrinety ezredes, ki 10-én hagyta el Geronát, egy erős hadoszloppal Puycedra fölmentése végett, 11-én ez utóbbi városba bevonult.

New-York, apr. 13. A modoc indiánok orozva meglepték a velük való alkudozás végett kiküldött biztosokat. Canby tábornok, Thomas biztos megöltek, és Meucham biztos súlyosan megsebesített. Erre az indiánok. Mason tábornok hadiszállását támadták meg, de itt erős támadási előkészületek tételtek. Gonawes városban, Haitiban, forradalom ütött ki, mely azonban elnyomatott, 30 orgyilkos kivégeztetett.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, aprilis 17-én.

— **T. olvasóinkat** kérjük, méltóztas, sanak előfizetéseiket mihamarább megújítani nehogy a lap küldésében fenakadás történjék

— **Királyunk ó felsége** az összes európai fejedelmeket meghívta a bécsi világiállítás megemlékezésére; a feleletek most érkeznek a megérkezés és a bécsi tartózkodás pontos meghatározásával. Legujabban a német császár válaszólt, egész határozottan kijelentvén, hogy június 15-én érkezik Bécsbe és 12—14 napot szándékszik ott tölteni. A német császár elutazása előtt, június 20—25-ke között az orosz czárt várják Bécsbe,

ki szintén két hetet szándékozik ott tölteni. Vajjon Gortchakoff herceg Sándor kíséretében lesz-e, az még nincs elhatározva.

Királyné ő felsége mióta a rákosi falka vadászatai megszűntek, nem igen volt alkalma a lovaglást, mely hajlamával és egészségével annyira megegyez, gyakorolni; most azonban, mint a „Spbl.“-ban olvassuk, majd mindennap meglátogatja a bécsi verseny-gyepet, s pedig már korán reggel, midőn a versenylovak tartják gyakorlataikat. Ő felsége a freudenau-i kocsin megy, hol rendszeren három paripa vár reá; itt lóra ül s a versenygyepre lovagol, hol oly józú vágatás esik a ruganyos gyepens az utjába eső akadályokon át, melyeket sorra átugrat.

Őcs, és ap. kir. felsége a Fehérmegyei tabajdi róm. kath. hitközségnek, iskolájához felépítésére legm. magánpénztárából 100 o. é. frnyi segélyt legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Gizella főhercegnő eljegyzése alkalmából a párisi magyarok és osztrákok is üdvözlő feliratot szándékoznak ő felségeikhez intézni.

Bittó István és a képviselőház küldöttsége apr. 15-én reggel utaztak Bécsbe, hogy jelen legyenek Gizella főhercegnő menyegzőjén. A magyar delegáció tagjai pedig, kik az ünnepeket a fővárosban töltötték, a délutáni vonat mentek vissza Bécsbe.

Lipót bajor hercegnek Gizella főhercegnő vőlegényének megérkezését Bécsbe apr. 15-én várták. A herceggel Luitpold és Arnolf bajor hercegek is vártak. Elfogadásokra ő felségének megbízására gróf Szapári, Krausz lovag ezredes, gróf Grünne őrnagy és Némethy mentek az ország határáig Simbachig.

A királyi családból Gizella főhercegnő fivérének, a trónörökösnek nagyon de nagyon szereti, a trónörökös pedig üres idejének minden pillanatát nővérénél tölti. Nehezen szokik az elválás gondolatához és e feletti fájdalomnak gyakorta ad kifejezést. Leendő sógora Lipót herceg lelki barátja, nem rég igyszólt a koronaörökös egész komolyan hozzá: „lásd, édes Lipót, az nem szép, hogy te tollunk elviszed Gizellát, Bajorországban csak őrnagy, a mi sergünkben pedig ezredes vagy, jöjj hát hozzánk és maradj nálunk.“

Az erdélyi kath. statusgyűlés május első felében fog megtartatni — napja még nincs meghatározva — de a követek választása már elrendeltetett.

A porosz korona herceg a „Reform“ szerint májusban a midőn a bécsi világkiállításra Bécsbe jövend ez alkalmat arra is felhasználja, hogy leránduljon a torontái német telepekre.

A „N-Várad“ irja. Városunknak nevezetes vendége van. Szabó Karoly, a híres történetes és kolozsvári egyetemi tanár jött át pár napra levéltárainkat átkutatni, melyekben adatokat keres legújabb munkájához. — A helybeli premontrai rendnél van szállva, melynek egyik tagja főt. Cséplő Péter ur — lapunk munkatársa — kíséri tudományos exkurziójában.

A vallás- és közoktatási miniszter a kolozsvári egyetemi tanácsjegyzői állomására Nagy Jánost nevezte ki.

Közgyűlés. A helybeli kisegítő pénztár egyesület f. hó 20. közgyűlést tart a képviselői nagy teremben.

Stilling János, ki darab ideig a monostori tüzoltókat is oktatta a tornászban, kedden délután Pestről városunkba érkezett, hogy önkéntes tüzoltóinkat is begyakorolja.

A kolozsvári kisegítő pénztár-egyesület f. é. április 20-án d. e. 10 órakor a városi községi teremben közgyűlést tart, melynek tárgyai: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Az igazgató-választmány jelentése a múlt évi üzletforgalomról. 3. A számadás- és pénztárvizsgáló bizottságok jelentése. 4. A segélyező bizottság jelentése, s három bizottsági tag választása. 5. A számadás-vizsgáló bizottság megválasztása. 6. Egy választmányi tag választása. Az alapszabály 23. §-a értelmében, a közgyűlésben csak igazoló-jegyekkel vehetni részt, mit tartozik minden tag 48 órával a közgyűlés előtt az igazoló-bizottságtól, betételi könyvének felmutatása mellett, kivenni. A bizottság f. hó 16. és 17-én a delelőtti órákban, 18-n délutáni órákban is működik, s működését 5 órakor bezárja. Kolozsvárt, április 3-án 1873. Az elnökség.

Orbán József kávéháza előtt a kioszkot már oszinosítják, körülveszik terebélyes fákkal, melyeknek árnyában majd kedélyesen lehet ki-ki pihenni a séták fáradságait, s élvezni a dulce far niente-t.

Bánffy-Hunyadon Hory Farkas siremléke javára az e hó 15-én, este lefolyó zene-felolvasási estélyről következőket írhatjuk: Az estély 1/2 órakor vette kezdetét, Haray Victor humoros bevezető beszédével. Kerekess Samuel az „Erdély“ szerkesztője ezután egy gyönyörű „Prolog“-ot szavalt el nagy hatással, később az ünnepély végén, a rögtönzött költemény is tetszett. Kedvesen fogadtattott Zajonghy Elemér a kolozsvári nemz. szin. tenoristájának fellépte, ki „Traviata“-ból „Boissi Boissorkány“ból oly szépen énekelt, hogy a hallgatóság za-

jos s szünni nem akaró tapsaival ismétlésre szólította fel. Zajonghy éneke után a kolozs. nemz. szin. zenekarához tartozó Lotscharek, Bullweiss és Patick urak működtek. Első Zajonghyt kísérte hatásos zongora játékaival. Bulweiss egy remek kürt (trombita) solóval ragadta el hallgatóit Pateckkel egyetemben, ki gondnokjain mutatta be művészetét. — A sikerült zenére Hegyessy Vilmos felolvasása következett; végül Zajonghy tett eleget a közöhangnak, elénekelvén egy magyar népdalt. Az egész vidék intelligenciája jelen volt ez ünnepélyen. Az elhunyt író siremlékére a tiszta jövedelem 52 fit és 20 kr. Egészben véve igen szépen sikerült ez ünnepély.

Remek csikós kantár. Szász Mihály csondrádmegyeyi hódmező-vásárhelyi jó híru szíjgyártó mester egy csinos kantárt készített a bécsi világiállításra, melyet József főhercegnék ajánlt fel. A kantár egy darab bőrből van kivágva, a mi még eddig senkinek sem sikerült. Sallangjai pávatollak száraival vannak művésziileg kivarrva, s az egész mű méltán fog feltűnő okozni.

Szamosújvárt ünnep másod napján műkedvelői színi előadás tartatott, melyet igen szép táncvirágalm követett.

A siberiai foglyok tovaszállításában az orosz kormány most már humanusabb módot követ: 1830 óta szokás volt a Szibériába száműzettekkel gyalog napi járókban tétetni meg az utat. Az európai Oroszország valamennyi részéből Charkowba, Moszkvába és Nizsni-Nowgorodba gyűlnek a fogoly csapatok, hogy aztán később Kazanba, mint fő gyűlőhelyre egybetereltessenek. A kényszer munkára ítélt fegyenczek lánczokat hurczoltak lábaink, a többiek (a kiváltságos rendek kivételével) kezeiken hordozzák a bilincseket s kettősével voltak egymáshoz fűzve, minden három pár egy vasruddal, vagy lánczozal volt egybekapcsolva. Kazan után Perm, Jekaterinburg, Tobolszk és Tjumen voltak a fő állomáshelyek. Ezen állomások között a fő állomások s egymástól 20 egész 20 verstnyi távra fekvő állomások által voltak apró részletekre szelvedve, hol a foglyok az éjjel tölteni s az erre meghatározott napokon pihenni szoktak. Az ilyen fogoly-csapatok után egy néhány szekér következett, melyben azok holmij, gyermekei és nejei, egy a beteges voltak elhelyezve. Ezen menet (marsch), — ha ugyan valami betegség, vagy egyéb akadály közbe nem jött — egy évig tartott s a birodalom némely távolabb fekvő részeiből jövő transportokra nézve két évig. A nehéz lánczok, daczára az aljuk tett bőrvánkosnak, a lábakat, — melyek különben is szenvedtek a hosszú menet folytán — felsértették. De a leg-tűrhetetlenebb volt a kettősével való egybe lánczolás, minek következtében a szegény gyalogló társának minden lépésénél szenvedett, főleg ha az vele nem egy magasságu s nem egy testalkotásu. Nyáron a rekkenő, kiállhatatlan hőség, a sok rovar kínzó csipőse, miket a lánczolt kerekkel nem lehetett, télen a leretentesebb hideg, a nedves s a legrosszabb levegőjű állomások-épületek — mindezen körülmények folytán szenvedtek a fegyenczek kimondhatatlanul, míg Szibéria legtávolabb fekvő részeibe értek. Erkölszi állapotuk sem vala külön. Játékdüh és mindennemű kicsapongások uralkodtak az egyes állomások épületekben. Az elerkölestelenedés ezen iskolái a legkártekönyebb befolyással voltak a vándorló csapatnál menő gyermekekre és nőkre, a kik egyidejűleg anyagilag is egészen elcsenevésztek, úgy, hogy Szibéria bennük egy erkölcsileg és testileg teljesen használhatatlan elemet nyert. Már régóta magukra vonák a gyönyörűséges állapotok a kormány figyelmét s most a száműzettek tovaszállítása egész Nizsni-Nowgorodig külön e célra berendezett vasuti kocsikban és Nyizsnyitől Permig, Tjumentől Tomszig folyókon külön e célra konstruált fogda bárkáknak (miket gözösök vontatnak) történik és pedig kizárólag nyáron s a Tjumen és Perm közé eső vonalon három fogatu szekerekben, melyeken három foglathatnak helyet. Tomsktól keleti Szibériába igaz, ugyan, hogy még mindig gyalog s a fentebb említett irtozatos állomáshelyek megtartásával szállítják a foglyokat; de a kormány a kényszer munka büntetések rendszerében közelebből behozandó üdvös reformok alkalmával, erről sem fog megfejtekenni. A vasutakon, hajókon és szekereken való szállítás alkalmával a nők folyton elkülönítettek a férfaitól. Az említett javítások folytán a kormány nem hogy több kiadást nem okozott magának, hanem még egy millió rubelnél többet meg is takarított. 1865-ben még 186 állomás (etappe) parancsnokság volt; melyekbe 186 tiszt, 493, altiszt 5046 közlegény és 726 be nem sorozott, úgy 186 tiszti szolga s 125 ló volt. 1872 januárjában még csak 24 állomás és 21 kísérő parancsnokság létezett, összesen 67 tiszt, 305 altiszt, 2438 közlegény, 153 be nem sorozott s 72 tiszti szolga volt. 1871 okt. 1-től 1872 okt. 1-ig 104.206 száműzött, 55 altiszt és 425 közlegény által kísértetett Szibériába. Így tehát egy ember jött 217 fogolyra s még sem fordultak szökések elő.

Törökországban is szándékoznak a kényszeroktatást törvényesen kimondani és a népnevelésre ezental egyáltalában több gondot fordítani, a számvetés és a földrajz elemeit is beakarják onni az oktatásba. Kísérlet ezen irányban már kez-

deményeztetett. Kellő számú tanerők megszerzése jelenleg főgondját képezi a török közoktatásügyi miniszteriumnak s az erre szükséges előintézkedések megtételének. Örvedetes jelenség, hogy Kemal basa miniszter idovágó törekvései a népban élénk viszhangra találtak. Egy polgári egyesület Janinán iskolai czélokra önkénytelten összegeket adományozott és hasonló hírek érkeznek más vidékekről is. A felsőbb tanintézetek is részeseznek a miniszter gondozásában. Nem rég egy szabályzat „felső leánytanodák“ számára adatott ki. A lyceumok egyelőre még a francziák és görögök kezében hagyatnak.

Képcsarnok.

A persa schah és fejedelmi ékszerai. Nasr-ed-din schah néhány nap mulva utban lesz Európa felé s a közkiállítás alatt hosszabban fog Bécsben időzni, sőt nagyon valószínűleg Magyarországra is lerándul, miért is nem lesz érdektelen egyet-mondani ő felségéről és nagy híru fejedelmi ékszerairól, melyeket különös kegyből alkalmuk volt a teherani osztrák-magyar követség tagjainak a gondosan őrzött kincstárban meg szemlélni.

A fejedelmi ékszerek legnagyobb része — írja a konszulság egyik tagja — nagy történelmi becses bir s a drágakövek főleg hallatlan nagyságuk által imponálnak, ellenben tökéletlenek és csiszolatlanok; a jour-foglalat igen ritkán fordul elő.

A fejedelmi diszöltözék egyik felette fontos tárgya a kulh, fekete báránybőr sapka, minőt itt különben mindenki rangkülönbség nélkül visel, csak hogy a schah sapkája drágakövekkel kirakott forgóval és köcsagtollal van diszitve. Ily sapka leg-alább tizenkettő látható a kincstárban, mind igen izletes művű forgóval s a gyémántok közt díszesen foglalt rubinok, smaragdok, saphirok stb. kellemes színvegyülést adnak.

Hajdanta bizonyos korona-féle képezte a fejedelmi fejéket, mely trónra lépések alkalmával mai napság is szerepel. Ilyen kettő van a kincstárban, melyek állítólag az izlamot megelőző időkől származnak, sőt ezeket már Ki, Kobad és Kei Kawus mythosi királyok is viselték. Ezek nagyszámu pompás gyöngyeik és rubinjai által tűnnek ki, mely utóbbiakból egy tyuktojás nagyságu képezi a korona csucsát. Elöl aranyrugón gyémánt csillag van alkalmazva, melyet a legesekeylebb érintés végtelenül tartó rezgésbe hoz.

A schah szereti, ha mindig más-más öltözetben jelenhet meg népe előtt, mely hajlamát elárulja főleg a kabátok roppant száma; némelyek fekete posztóból készitve, mások a lefinomabb kasimir szövetből gyöngyökkel pazarul elboritva. A kabát, melyet a schah az osztrák-magyar követség ünnepélyes fogadásakor viselt, 60 nagy gyémánttal pompáz, melyek közül egy sem kisebb egy jókora diónál; némelyek vörhenyes fényűek, és ezek a legkeresettebbek, ezek után jönnek a tiszta fehérek, míg a sárgásba hajlók kevésbé becsesek.

A fegyverek roppant halmazából különösen egy kard a szó szoros értelmében gyémántokkal borított hüvelylyel, továbbá egy drágakövekkel gazdagon rakott kovás puska, és a gyilkok dus választéka vonja magára a figyelmet, mely utóbbiak közül több szép művű fogantyúval és tokkal pompáz, fennen hirdetve a persa zomanczozási művészet tökélyének magas fokát. Ily zomanczozásnak különben számtalan válfaja fordul elő, némelyek pár száz évesek, míg az újabbakból Feth Ali shah arczképe, a mint birodalom nagyjaitól környezetten elfoglalja, valóságos remekműnek mondható.

A kincstár közepén álló asztalon kis lobor állott, melynek négy oldalán néhány száz darab különböző alaku gyűrű volt felaggatva. E gyűrűk több mint fele részben első nagyságu solitaire gyémántokkal, a többiek kiválóan szép sötétkék színű turquise-okkal és Koránból vett bevéselt verseket tartalmazó kisebb gyémántokkal ékítve, egyik pedig lapos gyémántfejt alatt Nasr-ed-din shah arczképét tünteti elő.

Ezekon kívül számos diszitményt tartalmaz még a teherani kincstár; többek közt smaragddal kivágott gyémántos rojtu vállrózsákat, pompás nyeregzsármakot, persa vízpipákat, hírnöki pálczákat stb. mindezt a legzadagabb drágakö-diszítéssel, melynek fénye elvakítja a szemeket. De nem csak a kiállított tárgyak gazdasága kelti fel a bámulatot, de főleg a valóban művészi munka s az anyag izletes összeállítása válik becsületökre a persa ékszerészeknek.

De mindezen ékszerek közt, melyek gazdagabbak, mint a minőnek bár a legelőnék képzelet Aladin kincseit álmodhatja, első hely illeti meg a Derja-i-nur (fénytenger) nevű híres nagy gyémántot, mely a többiktől félre egy tálczán van elhelyezve s társait mind nagyságra, mind tüze messze tulszárnyalja. E gyémánt, valamint vetélytársa, a Kuh-i-nur, mely azóta angol birtokba ment át, de finomabb befoglalás által kisebbedett, Nadir shah idejében került Perzsiába. Nadir shah meghódította Delhit s kényszerítette a legyőzött királyt, hogy a köztök létre jött béke megerősíté-

soul koronáját, melyen a két óriás gyémánt tündökölt, az ő sapkájával cserélje el.

A Kuh-i-nur azon zavarok alatt, melyeket a jelen dynastia trónra jutása keltett, ellopták a kincstárból. A tolvaj testén sajátkezüleg vágott sebbe rejtve vitte ki a határon a gyémántot s Indiában elárusította. E kö otthon maradt vetélytársa a persa királyi hatalom jelvénye lett; ki ezt bírja, bírja egyszeresmind a trónt is, mert minden ősi elhalványult jognál alkalmasabb e gyémánt bírása a törvényesség külszínével ruházni fel a netaláni bi-tortlót a nép szemében.

Feth Ali shah, talán azon szándékból, hogy ezzel örök időkre szolgáló emléket állítsion saját számára, s hogy a Kadsar dynastiának, mely akkor csak nehezen tarthatta fenn magát a trónon, jogát e becses köre örökre biztosítsa, oldalvást bevéslette reá saját nevét, mely művelet szakértők szerint két millió frankkal csökkentette a gyémánt óriás értékét. Ennek alakja épszőg 1 1/2 hüvelyk hosszúsággal és 5/6 hüvelyk szélességgel.

Nemzeti színház.

(R) Szerdán, f. hó 16-kán. „Plumet nagybácsi öröksége“ vigjáték 4 felvonásban, ir-ták Barrière és Capendu.

Sok találekonyosság és ügyességgel irt mű, melyben a jellemek és helyzetből egyiránt folyó comicum a nézőt akarata ellenére is derűltségre hangolja. Alakjai nem újak, de az életből vannak véve s következetesen cselekvők. Kovács Gyula (Fülöp, az egyik unokaöcs), ez este remekelt szerepében, nem különben Szentgyörgyi (Plumet, a nagybácsi) is, mindkettőjükét zajos taps között hívták ki. Használót kell mondanunk Halmiról is, ki Robineau szerepét szokásos könnyedséggel játssza. Kendi az ügyvéd, Dezső Martel a másik unokaöcs, Eichner Anna Pauline háládatlan szerepét, s Fodor né Robineau-nét jól tölték be, csak Ppilipovicsnek helyett szeretünk volna valaki mástlánti a Clemence szerepében. Maga az előadás egyike volt a jobbakkal, s a közepes számu közönség derűlten s meglegedve távozott.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873 márczius 10-ől.

A magyar keleti vasut menetrendjét márczius 10-én megváltoztatván, következő menetrenddel indulnak

Kolozsvár és Felvincz között:

Kolozsvárról Tordára és Felvinczre indul naponként háromszor, reggeli 8, délután 4 és estvéli 7 órakor, a délutáni 4. órai menet Szobent, Segesvárt, Károlyfehérvárt és Aradot köti össze várakozás nélkül, az estvéli 7 órakor induló gyorskocsi a Marosvásárhelyre induló vonathoz csatlakozik várakozás nélkül.

Felvinczről Tordára és Kolozsvárra indul naponként kétszer, éjjeli 1 órakor a Marosvásárhely felől jövő utasokkal, és reggeli 5 és 6 órakor a Nagyszeben, Segesvár, Károlyfehérvárt és Arad felől jövő utasokkal, ezen 5 és 6 órai indulásra mindég két gyorskocsi fog Felvinczen lenni, úgy, hogy bármennyi utas jönne is a három irányból, a tovább szállításra bizonyosan számíthatassanak.

Kolozsvárról Szamosújvárra és Deésre naponta kétszer, reggeli 8 és délután 3 órakor.

Deérről Szamosújvárra és Kolozsvárra naponta kétszer, reggeli 7 és délután 1 órakor.

Arszabály 30 font szabadpodgyászszal: Kolozsvárról Tordáig vagy vissza 2 ft, tulsuly 2 kr; Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza 1-ső és közbelső Coupe 4 ft, hátulsó Coupe 3 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. Kolozsvárról Szamosújvárig vagy vissza 1. és közbelső Coupe 2 ft 40 kr, hátulsó Coupe 1 ft 80 kr, imperial 1 ft 70 kr, tulsuly 3 kr. Kolozsvárról Deézsig 1. és közbelső Coupe 3 ft 20, hátulsó Coupe 2 ft 70 kr, imperial 2 ft 50 kr, tulsuly 4 kr. A közbeeső kisebb állomások 40 krajczárjával mértföldenként számíttatnak, azon megjegyzéssel, hogy a megkezdett méföld egészbe számíttatik.

Minthogy a t. cz. utazó közönség kényelmére az intézet minden lehető kényelemről gondoskodik, reméli további pártfogásait is megnyerhetni.

Kolozsvárt, márczius 3-án 1873.

Kibédi Biasini Domokos. gyorsutazási tulajdonos és igazgató.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Ápril. 16-rol. 1873 5% metaliques 70.55. nemzeti kölcsön 73.— 1860-diki államkölcsön 103.— Bankrészevények 952. Hitelrészevények 332.50. London 108.75. Ezüst 107.75 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 8.69 1/2 Földtehermentesítést kötvények: Magyar 79.—. Temesi 77.25. Erdélyi 77.—. Horv. Szlavon 83.25.

Felölös szerkesztő Sándor János.

Pályázati hirdetés.

Kolozsvár sz. kir. városa **polgári iskolájában**, a jövő 1873/74-ki tanév kezdetére, a földrajz és történelem ujonnan rendszeresített tanszéke is be fog tölteni. E rendes tanári új állomásra ezen-nel a következő feltételek alatt nyitattik pályázat:

1. A megválasztandó **rendestanárnak** szorosan vett szaktárgyai ezek:
a) általános, részletes és kereskedelmi földrajz; b) hazai és világtörténelem, különös tekintettel a művelődés, az ipar és kereskedelem, és általában a polgárosodás történetére; c) a **statistika** és d) a **nemzetgazdaságtan** főbb vonalai. De mivel az intézet meglévő s még a jövő tanévre is megmaradó 4 osztályában a 2 utóbbinak tanítására még nincs alkalom; a két elsőből pedig a kötelező tanórák száma még ki nem telik: a megválasztandónak ideiglenesen, t. i. az intézet minden osztálya teljes beállításáig, szorosan vett szaktárgyain kívül — szükség szerint — még más tantárgyakat is kellend tanítania. Mindezekből azonban **hetenként 20 óránál** többet tanítani nem köteles.

2. Megválasztandónak a rajzból is kell annyi ismerettel bírnia, hogy földrajzi és történelmi előadásait a szükséges térképek lerajzolásával köthesse össze, s illetőleg hogy tanítványait a **térképek készítésében** sikerrel vezethesse.

3. **Tannyelv: a magyar.**

4. Ez állomás f. évi **september hó 1-én**, mint az iskolai új év kezdetén, a megválasztott által okvetlen elfoglalandó.

5. Feltételszerűleg megvárja még az iskolaszék, hogy a megválasztott állomását tanév közben el ne hagyja.

6. Az évi rendes fizetés 1000, ezer forint o. é., a mely minden 5 évi tanítási idő elteltével 100 frttal fog gyarapíthatni egész addig, a míg 1500 frt maximumot eléri. E fizetésen kívül jelenben még sem szállás, sem szálláspénz nem adatik, de tekintettel az utolsó drágaságra, az iskolaszék már javaslatba hozta a városi képviselő testületnél, hogy ezután az intézet minden rendes tanárának évenként 150 ft szálláspénz adassék.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy pályázati folyamodásokat, az illető szakokban való **elméleti és gyakorlati** kellő képzettségüket tanúsító okmányokkal felszerelve, folyó évi **június hó 1-ső napjáig** méltóságos **Nagy Péter** iskolaszéki elnök urnál, vagy személyesen adják be, vagy hozzá Kolozsvárra bérmentve küldjék be.

Kolozsvártt, 1873 ápril 15-én.

A városi iskolaszék megbízásából:

Várdi Károly,
igazgató,
s az iskolaszék jegyzője.

Buziási vasfürdő

Magyarországon, Temesvártól 2 óra távolságra, mely a **continens legerősebb vasfürdői** közé tartozik s egészséges vidéken fekszik, a fürdőidényt 1873 május hó elején nyitja meg.

A buziási fürdő gyógyhatása **vérhiány, méhbajok, fehér-folyás és magtalanság, továbbá arena, gyanor-, hólyag-, és végbélhurut, ideggyengeség és tehetetlenség, aranyér, aszkór és hypochondria** ellen tapasztalatok által eléggé bizonyítva van és híres lett. Ivás-, savó-gyógy meleg kádásfürdők, hideg szabad fürdők s zuhanók.

Temesvár, Buziás és Lugos közt naponta kétszer közlekedik posta és gyorskocsi. Távirat-állomás.

Bővebb felvilágossítással szolgál a fürdő-kezelőség.

Bertalan Lajos,
haszonbérlet.

**Kéjuzás Bécsbe
a világkiállítás látogatására,**

1873 június havában.

Fel- és visszautazás, Bécsben hat napi mulatás, ezalatt teljes ellátás szállással, tisztességes étellel, a világtárlat s a bécsi nevezetességek megtekintése

mindössze csak 90 ftért o. ért.

Jelentkezés 1873 május 1-ig.

A jelentkezéskor 30 forint lefizetendő, az elmaradt 60 forint pedig május 15-ig okvetlen pótlendő.

Bővebb felvilágossítással, írás- vagy szóbeli megkérésre alóíratok szólnak.

Benedek Lajos és Bartha Lajos,
Kolozsvártt, főtér 2-ik szám.

(Zálogház épület az emeleten hátul)

Az indulás napja írásbelileg fog a résztvevőknek tudtul adni, s egyuttal mindenki részletes napi rendel fog elláttatni.

**A bécsi
Commissions-Bank
váltóirodája**

Schottenring Nr. 18

vételjegyeket

bocsát ki

alább feljegyzett sorsjegy csoportokra, s ez összeállítások már azért is a legelőnyösebbek közé számíthatók, mert egy ily vételjegy minden tulajdonosának alkalom van nyujtva, minden fő- és mellék-nyereményt egyedül megnyerhetni, s ezenkívül 30 frank arany és 10 ft. bj. kamatlévetben részesül.

A. csoport (évenként 16 huzás.)

Havi részlet 10 ft. Az utolsó részlet lefizetése után mindenki következő 4 sorsjegyet kap:

1 **5%-kos 1860-ki 100 frtos államsorsjegy**, főnyeremény 300,000 frt, a kihuzott sorozatos jegyet 400 fron visszaváltjuk.

1 **3% kos 400 frankos török cs sorsjegy**, főnyeremény 600,000 frank, 300,000 frank aranyban

1 **braunschweigi hercegi 20 talléros sorsjegy**, főnyeremény 80,000 tallér levonás nélkül.

1 **Innsbrucki (tirol) sorsjegy**, főnyeremény 30,000 forint.

B. csoport (évenként 13 huzás.)

Havi részlet 6 ft. Az utolsó részlet lefizetése után mindenki következő sorsjegyeket kap:

1 **3%-kos török cs. 400 frankos államsorsjegy**, főnyeremény 600,000, 300,000 frank aranyban

1 **braunschweigi hercegi 20 talléros sorsjegy**, főnyeremény 80,000 tallér minden levonás nélkül.

1 **Szász-meiningeni sorsjegy**, főnyeremény 45,000, 15,000 délnémet ért. Továbbá vételjegyek ötöd 60-ki 5%-kos államsorsjegyekre, havi részlet 6 ft.

Továbbá vételjegyek egész 1864-ki sorsjegyekre, havi részlet 10 ft.
Továbbá vételjegyek fél 1864-ki államsorsjegyekre, havi részlet 4 ft.
Továbbá vételjegyek fél magyar-sorsjegyekre, havi részlet 3 ft.
Továbbá vételjegyek braunschweigi 20 talléros sorsjegyekre, havi részlet 2 ft.

Továbbá vételjegyek innsbrucki sorsjegyekre, havi részlet 2 ft.

A tőzsde-iroda átvész ezen kívül, valamint a bécsi commissions-bank váltóirodája is minden, bármilyen nevet viselő bank-, váltó- és tőzsde-üzletet.

Látváltók, valamint hitellevelek Európa és Amerika minden nagy piacaira a legjutányosabban állíttatnak ki.

Megrendelések az itteni piacról és a vidékről igen gyorsan, szilárdul és pontosan teljesíttetnek, s a tőzsde-iroda által vásárolt értékpapírokra, és váltókra, a pénzpiac időnkénti állásához képest a legjutányosabb feltételek mellett adatik kölcsön.

Az üzleti helyiségek naponta reggel 9-től este 6 óráig maraduak nyitva.

Vidéki megrendelések pontosan és utánvétel mellett is eszközöltetnek. Nyeremény lajstromok minden huzás után ingyen és bérmentesen küldetnek meg.

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossa **dr. O. Killisch**, Berlin, Louisenstrasse 45. E pillanatban 1000-nél több beteg van kezelése alatt.

Alóírott, ezennel tiszteletteljesen jelenti: miszerint **Gazdasági-Vetemény, és virágmagvai**, megérkeztek, s különös figyelmet érdemelnek a következők:

	100 font	1 font.
Valódi francia luczerna	54 frt.	56 kr.
Valódi olasz luczerna	48 frt.	50 kr.
Burgundi répa óriás	28 frt.	32 kr.
Angol fű mag	30 frt.	34 kr.
Ákátz fa	42 frt.	45 kr.
Bükköny kevés zabbal véka	1 frt.	80 kr.
Nagyobb vételnél kedvezmény.		
Mély tisztelettel		

Karvázy József,
Kolozsvártt. (Törökhöz.)

750 7—*

Bollinger Ferencz bécsi gépmérnök.

újanjavított s újabb időben legkeresettebb

HORDOZHATÓ JÉGPINCZÉK

gyára, ajánlja legjelesebb jégpinczét sör és bor sat. számára, jég-hűtő készülékek, ételek, tej hűs, zsírművek sat. eltartására, víz-hűtő készülékeit, fagyalt-épeit és reservoirjait fagyalt számára, aránylag legelőnyösebb árban. Ajánlja továbbá az említett ézég pezsgő- és önpeszsgő-oszajait s hordó dugaszait, pincze felvontóit, jégkészítőkkel és a nélkül, s mindenféle igazításokat eszközöl, valamint csapatokat és dugaszokat újakkal becsere. Megrendeléseket az említett tárgyakra, valamint vendéglők és kocsmák be- rendezésére elfogad, pontosan és jutányosan teljesít, s kívánatra mintákkal és árajegyekkel szolgál.

gyári főraktár, Bécs, Wieden, Heumühlgasse Nr. 2.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárúsnál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.) Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

Ára 10 frt.

(327)

148—*

E minden tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne bavarukodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága, szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.